

Ar 927 P
Kirjanduslikke

Hind 10 marka.

Sf 14334

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID

N° 10

Aprill

Ilmub 10—12 korda aastas
Telli mis hind aastas 100 marka

1927

Sisu. 1) Sõna sõber: Elavamaks meie kirjanduslik elu! 2) J. Semper: Meie kirjanduse eeld. (Arvustus.) 3) Henrik Visnapuu: Jehoova surm. (Arvustus.) 4) H. G. v. Janne: Vene õigeusu tulekust Lõuna-Eestis 1845—46. (Arvustus.) 5) Alb. Kr.: Taara usust ja välismaa kirjandusest. 6) Brummell & Co: «Peen naine» ja «Peen mees». (Arvustus.) 7) E. L.: Meie raamatute väljumest. 8) J. Parijõgi: Semendivabrik. (Arvustus.) 9) Dr. J. Manninen: Kindad. (Arvustus.) 10) Hoia Ronk: Kaasaegsed. (Arvustus.) 11) Eesti algupäraste romaanide võistluse puhul. 12) 1. IV. 27. — 30. IV. 27. ilmunud ja trükitis olevate raamatute nimestik.

HINNATA KAASANDENA:

(alg- ja keskkoolidele)

Suur seinakontuurkaart.

Elavamaks meie kirjanduslik elu!

Ei ole tahtmist enam uusi, seni tehtuist veel trööstitumaid, sõnu teha ja võrdlusi otsida selle loiduse kohta, mis ilmestab tänapäevast kirjandusliku publiku suhtumist kirjandusse. Samuti selles kirjutises jäävad nirgitsemata selle loiduse põhjused ja põhjuste põhjused. Võtame kord fakti faktina ja tunnistame, et kogu vastutus teige õhu pärast tänapäevase kirjandusliku elus ometi ei lasu „lohel“, et kuidagi selles peaksid asjaomased olema ikka ka need, kelle otsekohene kutse ja säätus on juhida rahvale kätte seda valgust, mille heredad kiired tulevad sellest heast ja parimast, mis meie vaimlised suured ja suurimad enesist paremat, kaunimat on suutnud küikestada raamatute kaante vahele.

Olgu kuidis tahes, ent ei anna salata, et *tempora mutatur* ja et *et ka nos mutamur* — tahes või fähmata. Kuid meie noore kirjanduse traditsioonidega ilmas see aja kaasas muutumine ei näi saavat sammu pidada.

Ja et illes pool (see kitsam ja kõrgem) on eraldi, siis on lonkamine seda ilmsem.

Vist rohkemale kui 99-le protsendile uulitsa liikumisest on raamatukaupluse aknad kõige igavamad. Aga vist 50% linlasi võiks julgesti kuuluda huvikate inimesena kirjanduse harrastajate hulka. Kui palju uudismaad, mis annab end illes harida — muist vähema, muist rängema vaevaga! Kirjandusele juba võidetut hoiab raamatut ostmas ja tarvitamas kirjanduse oma jõud. Et aga nende arv kasin ja kaugeltki ei suuda pidada loomulikku suhet meie igaaastase toodanguga, siis tuleks kasutada kõiki võimalusi uute liikmete võitmiseks kirjandusharrastajate kassinasse perre.

Kirjandusnädal pole ainuke võimalus uudismaad harida, uusi inimesi kirjanduse soendusele ja valgustusele ligi tõmmata. Muidki võimalusi on arutult. Ja et nüüdisaja inime harjunud pole midagi, ükskõik kui head, otsima, püüdma illes leida, siis tuleb huvilistel ringkondadel kõikide muudegi võimaluste leidmiseks olla õige valvel.

Üks saaraseid võimalusi on kindlasti K. U. „Looduse“ romaanide võistlus. See oma uudisega

Eestis on vapustanud kirjanikud õige liikvele, nagu kuulub. Kirjandusnädalaks ei ilmunud pea ühiki proosateost — kirjutatakse võistluse puhuks. „Loomingu“ toimetaja on tikutulega alati novellijahil, kuna kõik, kelle uksele või südamele selles mõttes mõtet koputada, kirjutavad romaani, üllatavat, rabavat suurteost. . . Pole vist liig ennustada, et „Looduse“ võistlus oma helvusega käesoleva aasta teeb Eesti juurkirjanduse õitseastaks, mis, võib-olla, nõnda pea enam ei kordu.

Ühes selle kõigega aga on see võistlus ka kindel võimalus uusi ringkondi kirjanduse huvilisteks tõmmata. Ja seda ei tohiks kasutamata jätta!

Kuuldavasti pole „Kirjanduslikke uudiseid“ ja K. Ü. „Loodus“ kuigi kauged naabrid, ja sellepärast kasutangi neid verge, et rutata aegsasti rõhutama: ärgu sulefagu võistluste tulemuste avaldamist „Looduse“ direktori tuppa, vaid kuulatagu selleks puhuks avaraim saal, mis Tartus saadaval! Ruum, mis peaks selleks puhuks saadama, koguneb huvilisi, kellede hulgas uusigi, kindlasti täis ja iga uus kirjandusele võidetu oleks osa selle ettevõtte suurest võidust, mida saadaks kindlasti hulkade pinev huvi.

Kuidas kavatseda selle õhtu või hommiku kava?

Jällegi — palju võimalusi.

Agaravasti on kõige sobivam ja teostatavam jury liikmete kõned. Esiteks üldine ülevaade võistluse käigust ja siis kõikide kohtunikkude isiklikud muljed võistelnud ja võitnud teoste kohta. Veel ehk — jury liikmete ennustused — kes on autor? — enne ümbrikute avamist. Vahepalaks kas või katkete ettekandmine parimaiks tunnustatud teostest. Ja lõpuks — mõni minut äärmist pinevust — ümbrikute avamine „Looduse“ direktori poolt — parajate vaheagadega, asjakohase rahuga.

Kes oleks selle kõigega midagi kaotanud?

Rahva huvi oleks kõrgele pingutatud, võistlus ja võistelnud teosed saaksid kauaks kõneaineks seltskonnas — see oleks palju kindlustust võistlusteoste jaoks minekuks, mille vastu kirjastusel ega autoritelgi arvatavasti ei ole midagi. Kui pääs auhindamiste avaldamisele maksuline, piisaks sisestulekust arvatavasti mõneks ergutiseks väljaspool auhindu (ega see elevus, mis valdab kirjanikke, ei anna ometi ainult kolm head tõõd), või võiks seda kasutada võistluseks kunstnikkude vahel auhindatud teoste kaunite kaante saamiseks.

Et laialdane huvi võimaldab suuremat trükki ja odavamat hinda võistluse filtrist tulnud häile raamatule, sellest rõõmustus ühes nende ridade sõnastajaga vist küll iga

Sõna Sõber.

Toimetuselt.

Üleval väljendatud algatusmõtted on kõigiti kaalumise väärt kirjanduse propageerimise seisukohalt. Iga elevus, mida seltskond uue raamatu ilmumise puhul tunneb, on teose levitamise jaoks eelduseks. Toimetus katsub hooli kanda, et Sõna Sõbra soovid K. Ü. „Looduse“ juhatuse poolt võistluse tulemuste avaldamisel silmapilgu oludest teostamist leiaks.

J. Semper :

„Meie kirjanduse teed“.

Kirjanduslikud arvustused.

Enamik meie tänapäeva kriitilistest kirjutistest on lühikesed reitsensioonid, seega juhuslikud ja pinnapealsed. Puudub uurimuslik sügavus ja kindel süsteem. Vähe ilmub meil pikemaid, kriitiliste uurimuste eriteoseid. Möödunud aasta arvukas toodangus esineb ainult üks niisugune raamat, see on F. Tuglase „Kriitika 2“. Seegi raamat käsitleb ainult mineviku kirjanduslikke nähtusi ja piirdub eeskätt üksikute artiklitega meie vanema põlve kirjanikkude üle nende juubelpäevade puhul. Nähtused tänapäevast on jäänud enamvähem kõrvale.

Semper selle vastu oma esseede kogus on pöörnud tähelepanu just aktuaalsete päevaküsimuste peale. Esseede kogu niimiartiklis käsitleb ta meie kirjanduslikke tuleviku väljavaateid. Leiab, et uus iseseisev kirjanikkude põlv ilmub kunsti näitelavale alles paarikümne aasta pärast ja praegune noorem generatsioon on ainult möödunud sajandi 90 aastatest põlvenev keskmispõlve epigoonlik järelkäija. Sellele võib tuua vastuväiteid, samuti ka mitmele teisele artiklile. Pikem ja detailsem on 70-leheküljeline kirjutis „Meie uuema proosa stiilist“. Siin on öieti alles esimene kord võetud põhjalikuma vaatluse alla meie tänapäeva tähtsamate prosaistide Tuglase, Tammsaare, Metsanurga j. t. stiil.

Järgnevad kolm artiklit käsitlevad möödunud aasta proosatoodangu kolme paremat teost: A. Tammsaare „Tõde ja õigusi“, A. Gailiti „Vastu hommikut“ ja M. Metsanurga „Jäljetut hauda“. Viimases artiklis „Ajaviitest, kunstist, rahvast“ püüab ta valgustada meie seltskonna arusaamist kunstist.

Üldiselt on autor püüdnud olla oma töös avara vaatevinkliga, ning kirjanduslikke nähtusi mitmekülgsest mõista ja hinnata. Semperile võidaks ju vastuväiteid tuua, sest on ju võimalik ka teisest seisukohast asja käsitleda, kuid see ei kahanda teose väärtust. „Meie kirjanduse teed“ on rikastav lisa meie kriitilisele kirjandusele.

-lend. «Postimees» 9. IV. 1927, nr. 98.

JEHOOVA SURM

Henrik Visnapuu „jõuluõõ nägemused“.

„Looduse“ kirjastus, Tartus 1927. 44 lhk. Hind 200 mk.

Kristlaste pühakiri katsub vihat ja käntemak-suhimulist Vana Seaduse Jehoova-jumalat kõige lähemasse sugulussuhetesse seada Uue Seaduse armu ja halastust kuulutava Jeesusega. Esimene neist, kes Israeli hirmutab ja paganaid hävitab, esineb meile pühakirjas isana, teine, kes kõige maailma rahvastele armuõpetust kuulutab, — po-jana. Hea tahtmise ja hea tasutavuse juures on igasuguste geneoloogiliste ja sugulussuhete leid-mine siin kui ka seal ilmas võimalik. Kui aga skolastilised ja kasuislikud väitlused ja tõestused kõrvale jätame, siis on raske aru saada, kuidas käbi siin kannust nii kaugale on kukkunud ja kuidas need kaks jumalust nüüd üheskoos valitseda saavad, olles hingeoluliselt diametraalselt lahkuminevad.

Henrik Visnapuu ongi oma poemis, mida „Jõuluöö nägemusteks“ nimetab, traageliitidest kinni haaranud ja habrast õmmelust natuke käristanud, mis teoloogid septsenud. Tema arvates ei või kahevalitsusest taevas ja maa peal juttugi olla, poja valitsuse algus tähendab Jehoova-isa valitsuse lõppu ja surma.

Visnapuu poem kirjeldab poja sõjakäiku isa vastu, kirjeldab poja endateostust. Kõige esiteks seab ta sugulussuhted jalule, teeb teoloogide õpetusse väikese paranduse: Jeesuse isaks ei ole mitte Jehoova ise ega temast läkitatud Püha vaim, vaid Saatan ehk Luzifer, kes ilmub Mirjami (Maria) juurde viimastega hoidja näol. Edasi läheb kõik üsna inimlikult. Joosep kihutab oma mõrja kui hata majast välja, Jeesus sünnib ühe karjase onnis ja taevaväehulgad puuduvad täiesti. Suuremaks saanud, hakkab teda küsimus vaevama: kes on mu isa? Et emagi seda ei ütle, tuleb ta viimaks otsusele, et jumal ise taevas tema isa on. Prohvetite ennustustist saab ta inspiratsioon oma messiase-missiooniks, ega ei lase end meelitada Makkabeuste teele. Las' lähevad teised Israeli sõjariistus lunastama, tema aga kuulutab:

„Saab tulema, on ligi tulnud taevariik ja nagu süda sulab, sulab mõõgatera, saab laste mänguasjaks vahe piik ning viskekivi pehmeks nagu lõngakera.“

Väike kalameeste salk koondub inimesepoja ümber, kes peab end jumalapojaks: pikkamisi kasvab poolehoidjate hulk. „Neid kõiki saadab Messias ehk, ning kindel usk, et taevariik on ligi, et igaveseks lakkab inimvaev ja higi, maa peale laskub Jahve enda telk.“ Järgneb pidulik käik Jeruusalemma, — seda auavaldust ei keela Jeesusele Visnapuugi — siis võitlus Keetsemane aias, kuhu aga Jehoova inglid surma-ahastuses võitlejat lunastajat kinnitama ei tule, vaid Luzifer.

„Mis — surm, mis surmaahastus ja valu, kui enda teostus su üllas saatus?“

Vii julgelt lõpule sest viimne vaatus.“

Veel siis, kui inimesepoeg ristil hüüab: „Mu isa, miks jätsid mind maha sa!“ lohutab teda Luzifer: „Ei minu poeg, sind pole jätnud ma.“

Kui siis Jeesus ristil hinge heidab, süngistub aevas ja sealt sajab ingleid kui rahet. Nende hulgas laskub maa peale ka Jehoova laip.

Igatahes on selle poemi ideeline visand julge ja suurejooneline, tahaks öelda: byronlik. Teose kunstiline väärtus oleneb muidugi sellest, kuidas see ideeline visand või kavand kehastatud. Ülleme kohe, et „Jehoova surm“ täiesti valmina ei tundu, et üksikud nägemused kavandlikuks on jäänud või kohati hõredad on. Autor omalt poolt kinnitab ka, et „Jehoova surma“ praegune kuju ei olevat mitte lõplik, poem saavat täiendaval viimistlusel lähedale poole suurem. Kahtlemata võivad siis üksikud siseendid haaravamad ja iseloomud võlvumad saada.

Keskkujuks „Jehoova surmas“ on Saatan ehk Luzifer, mitte Jeesus. Teiste rahvaste kirjanduses on see Valgusekandja vaim juba ammu enam vähem rehabiliteeritud. Meil on püsinud vaade temast, kui pimeduseriigi, põrgu, vürstist; vaade, mis omandatud kirikumeestelt ja piiblist: („ja suur lendav madu heideti välja, vana madu, keda hüütakse kuradiks ja saatanaks, kes kõik ilmamaad eksitab“, Joh. Ilm. nr. 12, 9). Visnapuu ei sea aga Luziferi jumala vastaseks, temaga võistlejaks, mässajaks, revolutsionäärriks, vaid maailma loo-

jaks, jumala ülesannete täitjaks. Jumalat polegi, Luziferi sõnade järele, ehk ta on ainult „sünnikuju- telu“, „kurb Mittemidagi“, „olematu väljaspool me elu“. Visnapuu Luzifer ei kannata selle eest, et ta inimestele valgust toob, ta pole jumalast tagakiusatu ega ka viljatu, skeptiline, armastusetu, igavust tundja hulgas ilmaruumis, nagu mitme võõra rahva kirjanikkude kujutustes. Ta võib enesest öelda: „Ma olen armastus . . . Ma olen elu“. Nii siis — jumal ise, ainult teise nime all.

Paremateks lehekülgedeks loen Israeli pealiku Aharreli monoloogi, siis veel Jeesuse viimase võidukäigu ja tema hingeheitluse kirjeldust. On teisalgi õnnestunud värse ja pilte, nagu neid Visnapuu luules ikka leidub.

Nagu juba alguses tähendasin, on „Jehoova surm“ kohati kavandlik, hõre, lõplikult viimistlemata. Visnapuu ise on tema puudustes vist teadlikum kui arvustajad. Hoollimata kõigest omab „Jehoova surm“ läinud aasta Eesti luulekirjanduses ühes J. Semperi „Viie meelega“ ja J. Kärrneri „Õitseva sügisega“ esimest kohta.

Raamat on väliselt kaunis, kunstnik J. Vahtra puulõigetega ilustatud.

Ed. H., „Päevaleht“ nr. 62 — 4. III. 1927.

H. G. v. Jannau

VENE ÕIGEUSU TULEKUST LÕUNA - EESTIS. 1845—46.

Triikki toimetanud, eessõna ja märkustega varustanud Hans Kruus. K. Ü. „Loodus“ Tartus 1927.

Usuline liikumine mineva sajandi neljakümnendail aastail langeb tähtsamate sündmustikkude hulka eestlaste elus. Endisesse ühisesse vaimulikusse elusse tekkis korraga lõhe, mis meie ajani kestnud. Seda liikumist edendasid peamiselt rahva rasked tulunduslikud tingimused, sest teatavalt poolt kujutati rahvale ette, usuvahetajad saavat maist kasu. Selle liikumise ühes selleaegsete olude kirjeldusega on mag. H. Kruus oma uurimuse aineks teinud; käesolevas teoses, millega Akadeemiline Ajaloo Selts oma Ajaloolise arhiivi väljaandmist algab, võtab autor nii-ütelda ühe peatüki sellest liikumisest harufusele, avaldades endise Laiuse õpetaja Jannau päevaraamatu usuvahetuse asjus. See päevaraamat, saksa keeles kirjutatud, käesolevas teoses peale saksakeelse teksti eestikeelseski tõlkes avaldatud, heidab heleda valguse selle liikumise peale, nagu kinopilte silma ette tuues. Mõni arvamine päevaraamatus kannab küll autori subjektiivset pitsert, kuid on Jannau hindamiseks seda väärtuslikum.

Selgitavaks lisaks on mag. H. Kruus teosele veel Balti kindralkuberner 9 ringkirja ja teadaannet juurde liitnud; need avaldavad valitsuse vaadet selle usulise liikumise kohta; ilma nendeta jääks mõnigi sündmus hämaramaks.

Mag. H. Kruus on tõsiselt tänu ära teeninud sellega, et säärase tähtsa ajaloolise mälestise, nagu seda on Jannau töö, päevaavalgele on saatnud ja võimalikuks teinud võõramaalastelgi vene usu tulekuga Lõuna-Eestis, eriti Laiusel, põhjalikult tutvuda.

M. J. Eisen. Eesti Kirj. 1927, nr. 3.

Taara usust ja välismaa kirjandusest.

Kohati võib ajakirjanduses jälgida suunda: tagasi Taara juurde! Või meie usume, et kõik hea and tuleb Naatsaretist — sest väikesest Eestist. See on siis mingit nietzchelikku liikumist, selle vahega, et Nietzchel oli ülimume kultuseks vaid üksikimene, meil aga rahvas. Ei kõnele vist keegi selle vastu, kui rahvas peale suuri otsinguid pöördub endasse ja leiab, et temas endas võivad peituda aarded. See näitab ainult seda, et ta küpsemisjärgust ja koolipõlvest on välja jõudnud, ajast, mil tema eesikostajaiks tahtsid olla võõrad ja autoriteediks olid vanemad rahvad. See on sama iseteadvus, mis ärkab keskkooli lõpetanud nooruil või paremal juhul ülikoolis lõppeksami sooritanud magistril, kes nüüd ise oma arengut mõtleb jätkata.

Meie varasem kirjandus on jäljendanud ikka võõraid, meie lauluisa Kreutzwaldi pole sellest oma „Lembituga“ kaugemal jõudnud. Sama võiks öelda mõne hilisema kirjandusliku esindaja kohta, kelle loominguga algupärase tuleks suhtuda skeptiliselt. Ent siin pole ruum ega koht etteheiteiks, vaid otse vastupidi: Mis on sündinud, mis on tehtud — see kõik on väga hea! Salgame oma uhkuse rahvuslikkude kuulsuste küsimuses, mitte aga väärtusis endis, olgugi, et see on teatavas mõttes alati valus enesetuudele, kui oleme olnud endist liiga hea arvamuses.

See juhtumus eesti kirjandusajaloos, kus „Lembitu“ saksa algupärandi jälile sattus keskkooli õppur, mitte aga kirjandusteadlane, on teinud mõnele paha tuska, olgugi see on hoiatuseks romantikuile, kes mineviku suurusi vaastavad roosade prillidega, esmajoones aga kõigile taaralastele ja tarapiitlastele, kes kunagi ei suuda näha ei mineviku ega oleviku kaine mõistusega. Kui üldiselt kõneldakse eestlasist kui skeptikuist, umbusklikuist inimesist, siis on kahjuks sellele raske vastu vaielda, sest see õnnetu joon on pärandunud meile meie ajaloost; oleks aga põhjust tähendada, et oleme kriitilise loomuga, siis võiks see osutada vähemalt kirjanduslikus arengus ajajärgule, mil loobereid ei lõigata enam nime pärast, vaid et luuakse piisivaid väärtusi, ja seda peaksime juba ootama.

Ärgem laiatagem, kui tahame olla sõna tõsisel mõttes kultuursed, ärgem täitugem valeuhkusega minevikust seal, kus pole põhjust juubeldusiks, vaid tunnustagem seepärast ka „Lembitu“ väärtusliku teosena, kuigi see on ainult tõlketeos, ja ütlegem suurele Kreutzwaldile: Aitäh sellegi eest, Sina andsid, mis suutsid!

Kui sõna läks välja juudilt Naatsaretis ja levis üle maailma, siis ei leidnud see tunnustust kaasmaalasil, kui äsjasurnud Brandes oli aga sünnilt juut, siis leinavad teda nüüd kaasmaalased taarlased, aga ka kogu maailm (museas ka juudidki). Näiteid leiduks väga palju, kuid nende esitamine võtaks palju ruumi, seepärast küsime parem kohe: Kui meie kirjanduses ja kunstis väljaksime teoste hinnangul autori rahvusest, mis teeksime siis nende suurustega, kel on tuline prohveti sõna, ent kel pole, kui prohvetil, rahva poolehoidu või kellel on kriitilise võimega aju, ent kel pole kindlat rahvust? Või kas ei väärin näit. Anton Thor Helle, vana testamendi tõlk, meie üldist lugupidamist, kui vanema eesti kirjanduse suuründmuse teostaja?

Hea oleks, kui Taara-liikumine peaks piirduma ainult ususektiga, siis võiks sellest mõelduda kergelt ja lihtsalt, et: õndsad on need hinged, kes ei näe, aga siiski usuvad! Kui see liikumine muutuks aga massiliseks lainetuseks, siis on ta kardetav, nagu iga äärmus elus. Nii oleksime kirjanduseski pea vandaalid, sest pole meil Euroopa nivool seisvat kirjandust, ei või samas juttu olla ka rahvuslikust kirjandusest. Ajalugu tõestab, et Shakespeare'i areng võlgneb tänu Itaalia commedia del' arte'le, ent kes säilitas Inglise kuningate igavesed kujud — see oli sama Shakespeare. Meie võiksime sama kõnelda suurtest Prantsuse, Saksa, Vene, Norra, Taani, Rootsi, Soome, Ungari, ja teiste maade kirjanikest, väga hästi ka eesti prosaistidest ja luuletajaist, kes omale esimese tõuke kirjandusliku loomingu alal said just võõrsilt: Saksast, Venest, Prantsusest ja mujalt.

Kokkupuude väliskirjandusega on hädatarviline, kui ei taheta „rahvusliku“ nime all end ja teisi peita. See kokkupuude on praegu kahjuks palju piiratum kui varem! aegadel, sest (olgem otsekohesed keskkoolide suhtes!) keeli osatakse palju vähem kui 10—15 aastat tagasi, mil vähemalt gümnaasiumi lõpetaja Tallinnas võis lugeda eesti ja vene kirjandust ilma sõnastikuta; saksa, prantsuse ja ladina autorite lugemine sõnastiku varal oli tal aga võrdlemisi kerge. Selle vähesel kokkupuudel tähtsamaks põhjuseks on aga paratamatult teine asjaolu: meie riigi olemasolu üldse ja sellega ühenduses ka eesti keel.

On kaunis loomulik, et suure poliitilise surve või reaktsiooni ajajärkudel, nagu neid on olnud Ungaris, Poolas, Leedus, Lätis, Soomes, meil või teistes varem-hiljem iseseisvaks saanud riikides, mõtleja ja rahvuslik element on oma iseseisvuse unistusele tuge otsinud välismaalt. Leppimatus reaalsusega, kokku põrgates valitsusvõimudega, on neil alati olnud jalgealune tuline. Nad on olnud sunnitud elama pagulasena või jätma poliitiline elu ja süvenema kirjandusse, millel pole reaalsuse piire, otsides seal tasakaalu ja vastust oma unistusele. Nii on sündinud näit. Ungaris Jókai ja Petöfi'ga, Eestis — Wilde, Suutsu, Tuglase ja teistega, kelle loomingus kajastub selgesti pagulusmaade kirjanduse eeskujud.

Riigi keelest s. o. eesti keelest kõneldes tuleb arvestada tõlkekirjandust, mis väga väike, sealjuures tihti nõudeile mitte vastav ja kallis. Kuidas on võimalik tutvuda näit. keskkoolis (kus tavaliselt kõige rohkem loetakse kirjandust!) Prantsuse, Vene, Ungari, Poola, Soome, Taani, Norra ja Rootsi tähtsamate autoritega, kui puuduvad tõlked? See on raskemaid küsimusi, mis päevakorraks kerkimas. Küll ei saa võrrelda praegusi tingimusi veneaegsetega, mil väärtuslikum osa välismaa (kui sellena võtta maad peale eesti ja vene) kirjandusest oli heade ja odavate tõlgete varal saadaval, sest laialine rahvahulk tagas nende kirjastamise. Ent ühte võiks siiski õppida ja püüda: Tõlketeoseid ärge kirjastatagu kallilt-suurekaustalistena, peaaegu luksusväljaandena, vaid tehtagu need lihtsad, tagasihoidlikud, pandagu aga pearõhk tõlgetele valikule ja väärtusele, sest noorus ei vaja mitte mõblit, vaid ta otsib ilusat sisu ja sügavat mõtet — kui see talle võimaldub raamatus odava hinna tõttu.

Brummell & Co. „Peen naine“ ja „Peen mees“.

K.-Ü. „Looduse“ kirjastus.

Aeg-ajalt on meiegi kirjanduses ilmunud raamatuid kombeõpetuse kohta. Enamalt jaolt on need ikka olnud õige odavad ja isegi väärtusetud väljaanded ja pole leidnud suuremat ja laialdasemat tähelepanu. Ei pandud meil ka veel mõni aasta tagasi kommete peale kuigi suurt tähelepanu ja tuleb meelde aegu ja isikuid, kes lugesid igasuguste kommete (olgu ülalpidamise, riietuses jne.) ignoreerimist õieti auasjaks. Meie oleme kangesti demokraatlikud, mis kombinarrust meile õieti vaja.

Kuid ajad on tublisti muutunud ja kombed nõuavad meie inimeste allapainutamist niisama, nagu see ilmas igalpool sünnib.

Kuid viisakamate kommete täitmine pole sugugi nii hõlpus, kui puudub sellekohane kasvatus.

Sellest ongi tingitud asjaolu, et tuleb ette ka haritud inimesi, kellegi omi kombealused algteadmised puuduvad. Mõistagi, et talleseepärast küll keegi ninale ei karga, aga ta on seltskonnas omi sedasama, mis vale heli viisis: ta tõmbab enese peale tähelepanu ja just mitte enese kiituseks ja ülistuseks.

Nüüd on K.-Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud paar raamatut: „Peen naine“ ja „Peen mees“, mida võib nimetada elutarkuse ja kombe õpperaam. Neis riivatakse lõbusal kujul enamasti igalaadilisi elunähtusi, kirjeldades ja jutustades, kuidas inimene ühel või teisel puhul ennast peab ülal pidama. On hoitud selle eest, et õpetuse andmine ei muutu tüütiavaks, igavaks ja selleks on kirjutistes mõnusaks värisiks juurde lisatud huumorit. Igatahes jääb neid raamatuid lugedes nii mõndagi meelde ja tahes-tahmata võtab inimene revideerimisele oma ülesastumise ja teotsemise, olgu kodus, väljas, seltskonnas, teel või tänaval.

Toome siin ühe näite selle üle, missugust õpetust „Peen naine“ „meeldimiskunsti“ üle oskab anda:

Meeldimiskunst.

Meeldimiskunst on naise kogu elu aluspõhi ning sellest oleneb ta menu.

Mehelgi on tähtis osata seda rasket kunsti, rõhutas ju lord Chesterfield selle tähtsust pea igas oma pojale läkitatud kirjas. Kuid peab siiski mõnna, et mehe elus määravad ta menu eeskätt muud tegurid: põhjalikud õpingud, tugev loomus, jõukus, hiilgavad vaimuanded ja sünnipära.

Kuid naise tee õnnemalle määrab tervelt see, kas on ta õppinud meeldimiskunsti. Ta võib olla sündinud kas või maanteekraavis, talle võivad tundmatud olla ükskordühe saladused, ta võib käia siitsipluuis, ta võib olla rumal kui „sokk“ — kuid kui ta tunneb meeldimiskunsti, siis puhkevad roosid ta teedel ning ta tõuseb hõlpsasti ühiskonna tippudele. Prantsuse kuningriiki pole sajandite jooksul valitsenud mitte kuningad vaid kroonimatud kuningannad, kes on osanud meeldida. Samuti on Taani ajaloo üliküllalt samalaadisi näiteid.

Paljud naised kujutlevad meeldimiskunsti olenevat oluliselt sellest, mifmekordse helmekee nad saavad seada kaela, kui kalleid tualette saadakse kanda, palju usaldatakse võõbata huuli

mingiga ning kui palju puudrit pannakse ninale. Ei ole midagi pentsikumat. Meeldimiskunst on palju raskem.

Selle alused on naise hinge sisemuses ning selle nurgakivide nimed on headus, armsus, hellus ja soojus. Neid omadusi peab siis oma hinges püüdma kasvatada ja arendada iga naine. Ei ole sellest mingit abi, kui ta katsub tähelepanu äratada laialdaste teadmiste hankimisega näit. ajaloo või ühiskonnateaduste alal. Inimeste arvates on ebanaiselik tunda peale esteetika, ilukirjanduse, kunsti ja muusika veel muidki teadusharusid. Naine püüab asjatult meeldida inimestele tarkade lausetega ja peene pilkega — ta leiab kuulajaid, kuid mitte sõpru ning ta omandab hõlpsasti teravakeelse naise kuulsuse. Kui ta soovib hiilata sportilasena — Issand hoidku! Või politikas — see puuduks veel.

Ei, naine peab olema hea ja hell ja soe. Ta püüdku mõelda vähem endast kui muist, olla hea ja sõbralik kõigile, ka endast vähema väärtusega inimesele, ning ei tohi kunagi kõvaks ning ägedaks minna. Temast peab kiirgama soojust ja rõõmu igasse külge.

Meie ei mäleta, millisest katekismusest oleme laenanud need käsusõnad, kuid arvame nad olevat hommikumaised — on ju kõik hingeline tarkus seal pärit.

Ehkki me ei usu, et selle vähenõudliku teose lugejad hakkaksid täpsalt täitma neid käske, siiski loodame, et nad tahavad vähemalt katsuda seda teha. Nuhtlusseaduses korratakse tihti: „katse on karistatav“. Meie seaduseraamatus aga seisab: „katse on kiiduvääri“. Sest igal püüdel eelmaitud suunas on alati tulemusi.

Ärge kunagi vihastuge!

Vihastumine teeb inimesi inetuks, eriti naisi. Iga naine peab katsuma olla leplik.

Kuid on hulki naisi, kes enda arvates on jäiesti õigustatud „oma sisu välja valamata“ vahest, kuna selle järel peavad asja unustatuks.

Ükski teooria ei ole sellest ebaõigem.

Kui tunned, et sulle on tehtud ülekohtu, siis ei pea sa mitte südant tühjendama, vaid vastupidi pead süüdistama iseennast: kuidas ma omelt talitasin, kuidas ma omelt andsin põhjust sellele inimesele teha mulle ülekohtu.

Ja kui siis kohtad asjaomast, siis ära vala oma viha sellele — näita vastupidi enda kaimemat poolt ning katsu saada vaenlasest sõber.

Ole iga päev uus!

Elu kõige halvem külge on ta üksluisus. Päevad lähevad üksteise järele kui „rida tühje vaunet“.

Peen naine on iga päev uus.

Ta mõtleb ja räägib iga päev midagi uut. Kui ta seda ei suuda, siis ta vähemalt muudab võimalikult tihti oma välimust. Vanu rõivaid võidakse muuta lõpmatuseni, kleitidele pannakse uued lisandused või varukad — ja helmerida võib avaldada imekspandavat mõju.

Meeldimiskunst — see on, kogu tarkus pähkli-koosse surutult, olla hea, olla loomulik!

«Päevaleht» nr. 105, 16. IV. 1927. a.

Meie raamatute välimusest.

Raamat ei rahulda lugejat mitte ainult oma sisu vaid ka välimusega. Nagu mujal, nii ei jätnud Eestiski ilmasõda oma hoolimatuse mõjusid raamatute avaldamata. „Siuru“ aegseid tooteid soperdati kuidagi viisi, illustratsioonid olid maitse- selagedad ja juhuslikud, sisuga mitte kooskõlas, raamatu kaust ebameeldiv ja ebapraktiline, paber odav, mittevastav, paks murduv, samuti halb tehniliselt.

Alles iseseisvuse ajal hakati meil raamatu välimusele enam tähelepanu omistama. Ja see tähelepanu omistamine on järk-järgult ikka enam ja enam tarvilikumaks, möödapääsmatuks muutunud. Paari viimase aasta toodangus leidub juba õige rohkearvuliselt maitsekaid raamatuid.

Raamat äratav teataval sümptaatsust ja võluvust, juba kaustalt.

Üksikud kirjastajad, nagu „Sõnavara“, osalt ka „Loodus“ on oma raamatud ühesuuruses kaustas välja andnud. „Sõnavara“ raamatud on erandita ühesuuruses. See on raamatukogu seisukohalt meeldiv. Mis puutub „Sõnavara“ raamatute tehnilisse külge, paberisse, trükisse, siis jätab see vähem soovida kui illustreeritud kaaned. „Sõnavaralt“ on ilmunud mitu ebraatiliselt ja -kunstiväärtusliku kaanega proosa raamatut (Richard Rohiti „Roim“, „Neli juttu“ j. m. t. — „kunstnik“ (!) E. Järve joonistustega). Kuid sama kirjastuse luuletuskogud on märksa paremad.

K. Ü. „Looduse“ ilukirjanduslikke raamatuid on illustreerinud Jaan Vahtira oma julgete, mõjuvate väljendustega. Aug. Gailiti „Vastu hommikut“ kaan on äärmiselt mõjuv, tähelepanu äratav ja sisuga kooskõlastatud, samuti Kivikase „Miniatüüride“, J. Parijõe „Semendivabriku“, H. Visnapuu „Ränikivi“ ja K. Abeni „Heliseva vaikuse“ kaaned.

„Noor-Eesti“ raamatud on välimuselt õige erilaadilised ja kontrastilised. Mõned, näiteks, A. Adamsoni „Imimene“, O. Lutsu „liling“, R. Rohiti „Üksindus“ ja L. Peerandi novellikogude kaaned ei vasta üldse kunstiväärtusliku kaane illustratsiooni nõuetele. Neis on palju odava raudtee raamatukapi ja kõmulise tänavakirjanduse järeleaimamise labast imiteerimist, mis nõudliku inimese tõekspidamisi tingimata pahandab. Kahjuks pole „Noor-Eesti“ ka Juhan Liivi „Luuletustele“ (1926. a.) vastavat kaant Jaan Vahtralt saanud. Lihtsad, kuid sisuga kooskõlas on Rich. Rohiti „Kurgsoo“ ja O. Lutsu „Olga Nukruse“ kaaned. Paremad saavutised on Mait Metsanurga „Jäljetu haura“ ja A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse“ kaaned.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmunud raamatud on nagu „Sõnavaragi“ raamatud ühesuurused. E. Kirjanduse Seltsi väljaanded ei taha kuigi palju uut, modernset taotleda. Oma välimuses on nad aga meeldivad ja sümptaatsed.

Ruumi lühiduse tõttu pole võimalik peatuda paberil, trüki ja muu tehnilise külje juures, kuigi see nii vajaline tundub olevat.

Meil ei puudu usk, et Eestigi raamat võib teiste Euroopa rahvaste raamatute kõrval väärtiselt seista. Eldused selleks ei puudu. Meil on kunstnikke, kes suudavad raamarule kunstilist šarmi anda, meil on trükkikojadki ajanõuetele vastavalt ümber korraldatud.

E. L.

J. Parijõgi: SEMENDIVABRIK.

J. Parijõgi ei ole noorusmaalasele tundmatu nimi. Tema sulest ilmus läind aasta „Noorusmaas“ mitugi juttu ja et need suuremale osale „Noorusmaa“ lugejaile meeldisid, seda ei saa vist salata.

„Semendivabrikus“ leidub ka osa „Noorusmaas“ ilmunud jutte („Vargus“, „Vabrikutont“), samuti teisi samalaadilisi, mis ilmund muis ajakirjus („Aos“, „Loomingus“ j. m.).

Neis jutustusis kõik on rajatud lapse psühholoogiale ja fantaasiale. Jutustada nii kui laps — see kõige rohkem teebki need jutustused väärtuslikkudeks novellideks. Need ei ole tagasivaatavad memuaarid, mis nüüd vanemas eas kirja pandud juhtumisi kirjeldavad tõelise mälestusena, vaid mälestustest ülesehitatud kunstitöödena. Neid lugedes me ei küsi, kas see ka kõik õige on, ega usugi ka kõikide olukordade ja sündmuste tõelisust, vaid võime üksi väita, et see nii on ilus ja hääd, sest see on nagu meie endi lapsepõlise ilmavaate kajastus.

Kirjanik on osand jutustada siin tihti harilikust asjast või sündmusest („Kalkine kruus“, „Vanaema surm“) väga huvitavalt ja kaasakiskuvalt, aga siiski lihtsalt. Eriti elavaks teevad aga iga jutustuse tabavad üksikasjade ja olukordade mainimised Tihti on märgitud just koomilised momendid ja üksikasjad parajal kohal, nii et tundub väga usutavana.

Sisule vastav on ka stiil, samuti igapäevane, lihtne ja lapselikult naiv.

Laps tõesti räägib nii: „Seal laadal peab sedasi kõndima, hobune käekõrval, et siis teised näevad, et hobune müüa“ (Isaga laadal, 49 lhk.); „Meie kõik kartsiime koldesti, sest siis läheb kõik meie küla, kopli kask ja kõik, mis on, puruks, vabrik läheb puruks ja kõik.“ (Viimnepäev, 93); „Uss on ikka kole küll, muudkui susiseb ja limpsab keelt ja liigutab sedasi pead.“ (Tõöl, 36). Need on juhuslikud näited: kui raamatut rohkem lugeda ja lehitseda, silmitsedes sääljuures lauseid, siis märkad, et niisugused sõnad, nagu „sedasi“, „ikka“, „keagi“ ja „nüüd ma tean küll“, „ja kõik“ korduvad väga tihti, mis siiski ei tüüta, vaid pigemini elustavad.

Tervest kogust ilusamateks novellideks pean tegevusrikast „Pahandust“, laata ja liigutavat hobusemüüki kirjeldavat „Isaga laadal“ ja lõpuks veel võltsimatut tundenovelli „Vanaema surma“.

K. Korsen, „Noorusmaa“ nr. 2, 1927.

Suured

SEINA-KONTUURKAARDID,

millest käesoleval „Kirj. Uud.“ numbril proovikaart kaasas, on trükitud paksul joonistuspaperil.

Õpetajad muretsege omale proovikaardil !! !! loendatud kontuure! !! !!

Dr. I. Manninen:

KINDAD.

Eesti Rahva Muuseumi etnograafilised monograafiad 2.

Tartus, 1927. Kirjastusühisus „Loodus“. Lito-grafeeritud tabelid ja trükk H. Laakmanni graafilisest kunstiasutisest. Sinised mustritabeli klišeed nr. 15—28 E. Talviku trükikojast. Kaanejoonis-tused ja tekstiilustused kunstnik N. Triiki poolt. 22 lhk. teksti, dr. Manninen, 12 lehte värvilisi pilte, 16 suurt lehte siniseid kudumismustreid.

See suures albumikaustas ülitore väljaanne Rahva muuseumi varadest astub julgesti esimese väljaande kõrvale, mis Eesti kannusid sisaldas ja ka välismaal suurt tähelepanu leidis meie rahva vanaaegist kunsti esitades. „Kindad“ on selle-poolset veel huvitavam, et nendes ei ilmu mitte ainult ornamenteid, kirjamised, nagu kannude juu-res, vaid siin on ka tegemist vana rahva värvimäitsesega, mida esitatud värvilised kinnaste pildid suurepäraselt esitavad. Ja juurdelisatud 16 lehe-külge siniseid kindakirjasid omavad suurt tege-likku tähtsust, sest nende järele on võimalik nii-hästi käsitöökoolides kui ka eraisikutel meie vana rahvuslikku kunsti uute kudum. elustada. Kirjas-tusühisus „Loodus“ ei ole kulu kartnud, mis sää-rane väljaanne teeb, ja meie trükikojad on siin näidanud, et meil võimalik on iluväljaandeid teos-tada, mis võisilust ühegi välismaa tööga ei karda. Dr. Manninen seletab lühikeses ja selges tekstis meie kinnaste etnograafiliskunstilist tähtsust ja liigitab Eesti kindaid nende töötamisviisi ja leiu-kohtade järele asjatundlikult. Teksti elustavad väikesed näililised pildid. Tuuakse ka võrdlusi teiste soomesugu ja muude rahvaste selle sarnas-test töödest ja rõhutatakse iseäralist tähtsust, mis meie vana rahva riieus just kinnastele eriti andis.

Et meil praegu ka ühing on asutatud, mis meie kindaid ja muid naisterahva käsitöid valmis-tada ja väljaspool kodumaad levitada kavatses, siis on ülalnimetatud väljaanne väga ajakohane ja meie loodame, et temasse mahutatud rohked kulud end tasuvad, nii et meie Rahva Muuseum enam ja enam omale elulise tähenduse võidab.

A. J. „Postimees“ nr. 106, — 21. IV. 72. a.

Hoia Ronk:

KAASAEGSED.

K. Ü. „Loodus“, Tartus, 1926. 147 lk. Hind 250 mk. Kaaneilustus ja karikatuurvinjetid autorilt.

See on üsna erilise iseloomuga raamat, nagu neid Eestis siiaaale ülepea pole ilmunud. Siin leidub 90 humoristlikku ja satiirilist lühikest ise-loomukujutavat märkust eesti enam-vähem tuntud avaliku elu tegelaste kohta igast elukutsest ja ametist: kirjanikud, kunstnikud, ajakirjanikud, riigimehed, vaimulikud, keelemehed, teadlased mitmest teadusevallast, jne. käivad autori silma eest mööda, kes neid kunstnik-karikaturisil-maga vaatleb.

Need märkused „Kaasaegsete“ nime all on mõne aasta jooksul ilmunud „Postimehe“ ja „Päe-valehe“ joonealuste paladena, kus nad juba ilmu-mise puhul lõbusat meeleolu löid. Kokkukogu-tult mõjuvad nad seda tõhusamalt, et Hoia Ronk suurele osale neist karikerivad joonised juurde on lisanud, küll karikatuurportreed, küll muud iseloomustavad vinjetid. Nii iseloomustavad haja-meelselt rietatud Villem Erniitsi märkusi paar vana saapapöida, lugupeetud rektor Koppeli visa ja viisakat-järeleandmatut karakterit paar kerilaudu niidikeraga, õp. Aksel Kappi põlevad küünlad vaka all, Konstatin Pätsi stiliseeritud metsapäts, prof. Paldrock kuulutab oma pidalitõve-arstimis-viisi trummipöörinaga, Prantsuse sõjakooli lõpe-tanud kindral Reek paneb suure Napoleoni küba-ras ja saabastes iseteadlikult jala maakera peale, pastor Habicht lõõritab kuldnokana, tema ameti-vend Eduard Tennmann juurdleb mingisuguste üle mõistuse käivate hiina filosoofiliste formelite kallal jne.

Muidugi peab neid formeleid võtma *cum grano salis*, s. o. mitte absoluutse tõetsija tööna, vaid vallatutujulise kunstniku visandina, milles vahel õige tunduvalt ka isikliku vahekorra noo-did kas sümpaatias või antipaatiias kaasa kõla-vad. Kuid õige palju on siin tabavat ja ajaolu-sid ning inimesi jäädvustavat. Ja sellepärast on sellel satiiril ning naljal tähendust, mis üle ulatub igapäevasest naljafilgast. Ja vististi suudavad need „Kaasaegsed“ kaasa aidata veel tulevatele põlvedele praegust aega elustada.

Eesti Kirj. 1927, nr. 3. A. Jürgenstein.

Matemaatika õpetajad! Silmapilk tähelepanu!

Hiljuti ilmus K.O.Ü. „Looduse“ kirjastusel huvitav, töökooli nõuetele kohandatud moodne õppevahend.

Väle arvutaja — normeeritud harjutus-testid aritmeetikas, milles proovi-tabelid ühes seletuskirjaga saadeti tutvumiseks kõigile koolidele. (Vt. „Kirjanduslikke Uudiseid“ nr. nr. 7 ja 8)

Nõudke kordusnädalateks tabel XV

Testide elulikkuses pole mingit kahtlust! Esimene katse sel alal ongi õpetajakonnas leidnud suurt poolehoidu ja väärilist hindamist. Seda tõendab elav nõudmine testide järele: kolme kuu jooksul peale „Väle arvutaja“ ilmumist on (1. II.—30. IV.) tabelleid müüdnud 54.780 fukki.

EESTI ALGUPÄRASTE ROMAANIDE VÕISTLUSE PUHUL.

Silmas pidades K. Ü. Looduse poolt korraldatavat algupäraste romaanide võistlusest osa võtta soovivate autorite korduvaid soovivaldusi, lükata edasi võistlevate romaanide sisseandmise tähtpäeva 1. juunil s. a. sügiseni, et saada võimalust käsikirju kõigiti viimistella, otsustas K. Ü. „Looduse“ juhatus auhindava komisjoni nõusolekul seda autorite põhjendatud nõuet arvestades määrata 1926. a. väljakuulutatud võistlevate romaanide käsikirjade viimaseks vastuvõtmise tähtpäevaks 20. aug. 1927. a. (endise 1. VII. 27. asemel).

Tulemuste avaldamine toimub endiselt 1. oktoobril 1927. a. Tartus. K. Ü. Looduse juhatus. Tartus, 27. IV. 27. a.

AJALOOLINE AJAKIRI

IV aastakäik (1925. a.).

Nr. 1. — E. Laid: Kodumaa muistsed pelgupaigad.

H. Mühlberg: Külade hävitamine Emmaste ja Keina kihelkondades Hiiumaal rahva suusõnalise traditsiooni põhjal.

A. R. Cederberg: Saksa ordu ja Poola suhted XV aastasaja algusel.

A. R. Cederberg: Määrus sõjavangide kirjade kohta 1718. aastal.

P. Treiberg: Prantsuse revolutsiooni historiograafia ülevaade. Varia.

Nr. 2. — A. H. Wirkkunen (+): Albert Suerbeeri aegsed üritused Rooma-katoliku usku Venes levitada.

E. Laid: Kodumaa muistsed pelgupaigad.

H. Sepp: Uus tähtis uurimus Hansa ajaloo alalt.

H. Sepp: Dokument Põhja sõja ajaloo.

Helmi Ottenson: Akadeemiline Ajaloo-Selts 1924./1925. tegevusaastal.

Varia.

Nr. 3. — A. R. Cederberg: Tallinna Püha Michaeeli kloostri asutamine aastal 1093.

O. Freymuth: Tartu linna tekkimise ajaloo.

A. R. Cederberg: Saaremaa kiriku- ja konsistoriaalseaduse kava aastast 1650.

P. Treiberg: Prantsuse revolutsiooni historiograafia ülevaade.

Varia.

Nr. 4. — Hans Kruus: Talurahva usuliikumise algusest Lõuna-Eestis 1845. a.

H. Sepp: Märkus Dr. J. Luiga teose „Eesti vabadusvõitlus 1343—1345“ kohta.

P. Treiberg: Prantsuse revolutsiooni historiograafia ülevaade.

Varia.

„AJALOOLISE AJAKIRJA“ aastakäike on müügil piiratud arvul ja saadaval K. O. Ü. „Looduse“ lades.

1922. a. üksiknumbrid à Mk. 30. —

1923 a. — Mk. 160. —

1924, 1925, 1926. a. — Mk. 200. —

1. IV. 27. — 30. IV. 27.

on ilmunud:

Suured seinakontuurkaardid

70×100 sm, valgel joonistuspaperil.

Koostanud E. Markus, V. Matiisen, K. Jaanson ja teised.

Kogu Maakera — — Eestimaa — — —
Läänemere-maad — Euroopa — — —
Aasia — Aafrika — Austraalia — —
Põhja-Ameerika — Lõuna-Ameerika

Hind à 40 marka.

Praegu trükis:

- 1) Alb. Borkwell: Matemaatilise analüüsi põhimõisted ja rakendused. Erikoolidele.
- 2) Akadeemilise Ajaloo Seltsi toimetusel: Eesti Biograafiline Leksikon II.
- 3) Ed. Tennmann: Usuõpetuse käsiraamat. VI õp.
- 4) V. J. Sõtsjanko: Puuvilja- ja marjaveini valmistamise õpetus. Praktiline käsiraamat väiketööstusele ja koduseks otstarbeks. 45 joonisega tekstis. Tõlkinud L. Hellat.
- 5) M. Wittlich: Tähtsamad peafikid tehnoloogias. Üliõpilastele ja tehnilistele koolidele.
- 6) H. Riikoja: Kalade määraja.
- 7) M. Härms: Lindude määraja.
- 8) W. Petersen: Päevaliblike määraja.
- 9) H. Riikoja-J. V. Veski: Üldzooloogilisi oskussõnu.
- 10) J. Vilms: Suguhaigused, nende arstimisest ja nendest hoidumisest.

Seeriast „Eesti kirjandust koolidele“:

11) Fr. Tuglas: Popi ja Huhuu.

12) J. Mändmets: Laanemetsa veskitalu.

Seeriast „Saksa kirjandust koolidele“:

13) Th. Storm: Pole Poppenspäter.

Seeriast „Prantsuse kirjandust koolidele“:

14) Les trois petits Cochonnets

15) Les trois Ours.

16) A. Piip: Rahvusvahelise õiguse süsteem.

17) N. Köstner: Teo-orjuse langemine ja maaproletariaadi tekkimine Liivimaal (Jooni Liivimaa majandus-ajaloo XIX sajandil).

Ilmumisel:

1) F. Karlson-J. V. Veski: Õiguskeele (koh-tukeele) sõnasõn.

2) Gontšarov: Oblomov (Tammsaare tõlkes).

3) J. Mändmets: Rädisel ra'al.